

De hercodificatie van het huwelijksvermogensrecht in titel 3 van boek 2 BW in hoofdlijnen

Charlotte DECLERCK

INHOUD

I.	Inleiding	242
II.	Doelstellingen	242
	A. Hercodificatie van het huwelijksvermogensrecht	242
	B. Invoering van een nieuwe structuur	243
	C. Invoering van een eenvormige terminologie	243
III.	Ondertitel 1. Huwelijksvermogensrecht	244
	A. Hoofdstuk 1. Huwelijksvereenkomsten	244
	B. Hoofdstuk 2. Algemene bepalingen	245
	C. Hoofdstuk 3. Wettelijk stelsel	245
	D. Hoofdstuk 4. Overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen	247
	E. Hoofdstuk 5. Scheiding van goederen	250
IV.	Ondertitel 2. Centraal register voor huwelijksvereenkomsten	251
V.	Besluit	252

I. Inleiding

1. De wet van 19 januari 2022 “houdende boek 2, titel 3, “Relatievermogensrecht” en boek 4 “Nalatenschappen, schenkingen en testamenten” van het Burgerlijk Wetboek” werd op 14 maart 2022 in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd en trad op 1 juli 2022 in werking.¹ Met deze wet wordt een hercodificatie doorgevoerd van de bestaande regels over het huwelijksvermogensrecht, zoals gewijzigd door de wet van 22 juli 2018², en over het erfrecht, zoals ingrijpend hervormd door de wet van 31 juli 2017³ en verder verfijnd door de wet van 22 juli 2018. Luidens de artikelen 72 en 75 van deze wetten werd de Koning daartoe gemachtigd, maar de Raad van State oordeelde in zijn advies nr. 66.502/2 van 30 september 2019 dat het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit buiten de bevoegdheden van de Koning viel.⁴ Zowel het ontwerp van koninklijk besluit als de wet van 19 januari 2022 werden voorbereid door professor H el ene Casman, daartoe aangesteld bij ministerieel besluit.⁵

2. In deze bijdrage wordt uitsluitend de hercodificatie van het huwelijksvermogensrecht bestudeerd en wordt geen aandacht besteed aan de hercodificatie van het giften- en erfrecht. Hierbij zal de systematiek van het (nieuw) Burgerlijk Wetboek worden gevolgd (III en IV). Voorafgaandelijk sta ik stil bij de doelstellingen van de wetgever (II). De wet van 19 januari 2022 voorziet niet in specifieke overgangsbepalingen. Daar waar relevant ga ik in op overgangsrechtelijke vragen of problemen.

II. Doelstellingen

3. Met de wet van 19 januari 2022 streeft de wetgever vier doelstellingen na, met name (1) de hercodificatie van het vigerende huwelijksvermogens-, giften- en erfrecht; (2) de invoering van een nieuwe structuur overeenkomstig de indeling en logica van het Burgerlijk Wetboek en het voorzien in een opschrift voor elk wetsartikel; (3) de invoering van een eenvormige terminologie en (4) de herformulering van de wetsbepalingen die niet langer in overeenstemming zijn met boek 3 (goederen) en boek 8 (bewijs).⁶ Daar waar de laatste doelstelling voor zich spreekt, behoeven de eerste drie doelstellingen nadere toelichting.

A. Hercodificatie van het huwelijksvermogensrecht

4. Daar waar het opschrift van de wet van 19 januari 2022 de indruk wekt dat deze wet het relatievermogensrecht codificeert, heeft deze wet uitsluitend het huwelijksvermogensrecht tot voorwerp. De codificatie van het relatievermogensrecht dat titel 3 van boek 2 vormt, is beperkt gebleven tot het huwelijksvermogensrecht.⁷ Het samenwoningsvermogensrecht – wettelijk verankerd voor wettelijk samenwonenden en door de rechtspraak geregeld voor feitelijk

1. Aan de basis ligt het wetsvoorstel (Verherstraeten en K. Slegers, CD&V) houdende boek 2, titel 3, “Relatievermogensrecht” en boek 4 “Nalatenschappen, schenkingen en testamenten” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1 (d.d. 20 mei 2020).

2. Wet 22 juli 2018 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en diverse andere bepalingen wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van de wet van 31 juli 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *BS* 27 juli 2018, i.w.tr. 1 september 2018. Zie hierover o.a. C. DECLERCK, “De hervorming van het huwelijksvermogensrecht. Commentaar bij de wet van 22 juli 2018”, *T. Fam.* 2018, 228-253.

3. Wet 31 juli 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *BS* 1 september 2017, i.w.tr. 1 september 2018.

4. Adv.RvS, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1272/3.

5. MB 24 augustus 2018 tot aanstelling van professor H el ene Casman als expert belast met de hercodificatie van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het relatievermogensrecht en het erfrecht, schenkingen en testamenten, *BS* 3 september 2018.

6. MvT, *Parl. St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 6.

7. Titel 1 “Personen” en Titel 2 “Familie” van Boek 2 moeten nog gecodificeerd worden. De werkzaamheden hiertoe zijn nog niet aangevat.

samenwonenden – blijft volledig buiten deze codificatie. Wat de wettelijke samenwoning betreft, wordt in de memorie van toelichting verduidelijkt dat dit slechts mogelijk is als overwogen wordt of en hoe de wettelijke samenwoning moet hervormd worden.⁸ Het is vandaag koffiedik kijken wanneer dit zal gebeuren.

5. Bovendien heeft deze wet slechts een gedeeltelijke codificatie van het huwelijksvermogensrecht tot voorwerp, namelijk het secundair huwelijksvermogensstelsel (de vroegere art. 1387- 1474/1 oud BW) en niet het primair huwelijksstelsel (de actuele art. 212-224 oud BW). Dit brengt met zich mee dat voor het huwelijksvermogensrecht zowel een beroep op het oud Burgerlijk Wetboek als het (nieuw) Burgerlijk Wetboek per definitie noodzakelijk blijft.⁹ Dit valt te betreuren.

6. Luidens de memorie van toelichting zou deze codificatie niet raken aan de wetsbepalingen inzake relatievermogensrecht en inzake nalatenschappen, schenkingen en testamenten, “*dan wat vereist is om ze als het actuele recht op te nemen in het (nieuw) Burgerlijk Wetboek*”.¹⁰ Beoogd wordt teksten te actualiseren en waar nodig duidelijker en leesbaarder te formuleren, maar de nieuwe bepalingen zouden niet leiden tot de invoering van nieuwe concepten of regels, noch in het relatievermogensrecht, noch in het recht inzake nalatenschappen en schenkingen, die beide “*totaal in hun essentie*” gerespecteerd worden. Beklemtoond wordt dat het om een “*codificatie zonder inhoudelijke wijziging*” gaat.¹¹ Uit wat hierna volgt, blijkt evenwel dat de codificatie ook inhoudelijke wijzigingen bevat en niet steeds louter een weergave van de actuele stand van het recht betreft.

B. Invoering van een nieuwe structuur

7. Overeenkomstig de structuur van het Burgerlijk Wetboek wordt voorzien in een indeling aan de hand van titels, ondertitels, hoofdstukken en afdelingen. Elk wetsartikel kreeg ook een opschrift. Titel 3 “Relatievermogensrecht” van Boek 2 Personen-, familie- en relatievermogensrecht wordt onderverdeeld in twee ondertitels, namelijk Ondertitel 1 Huwelijksvermogensrecht (art. 2.3.1 t.e.m. 2.3.81 BW) en Ondertitel 2 Centraal Huwelijksvereenkomstenregister (art. 2.3.82 t.e.m. 2.3.89 BW).

Ondertitel 1 Huwelijksvermogensrecht neemt de inhoud over van de vroegere artikelen 1387 tot 1474/1 oud BW en is ingedeeld in vijf hoofdstukken, met name

- Hoofdstuk 1 Huwelijksvereenkomsten (art. 2.3.1 tot en met 2.3.11 BW);
- Hoofdstuk 2 Algemene bepalingen (art. 2.3.12 tot en met 2.3.15 BW);
- Hoofdstuk 3 Wettelijk stelsel (art. 2.3.16 tot en met 2.3.51 BW);
- Hoofdstuk 4 Overeenkomsten die het wettelijk stelsel wijzigen (art. 2.3.52 tot en met 2.3.60 BW) en
- Hoofdstuk 5 Scheiding van goederen (art. 2.3.61 tot en met 2.3.81 BW).

Wat het huwelijksvermogensrecht in het bijzonder betreft, wordt aldus in belangrijke mate de structuur van het oud Burgerlijk Wetboek overgenomen. Door het eerste hoofdstuk “Huwelijksvereenkomsten” in plaats van “Algemene bepalingen” zoals in het oud Burgerlijk Wetboek te noemen, beklemtoont de wetgever het belang van de huwelijksvereenkomst en de contractsvrijheid tussen echtgenoten.¹²

Ondertitel 2 Centraal register voor huwelijksvereenkomsten neemt grotendeels de bepalingen over uit de wet van 13 januari 1977¹³, zij het aangepast in het licht van het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit.¹⁴ Deze ondertitel is niet verder ingedeeld in hoofdstukken (art. 2.3.82-2.3.88 BW, aangevuld met een artikel 2.3.89 door artikel 16 van de wet van 30 juli 2022 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken II¹⁵).

C. Invoering van een eenvormige terminologie

8. Wat de invoering van een eenvormige terminologie betreft, worden consistentie en overeenstemming met de andere boeken in het Burgerlijk Wetboek nagestreefd.¹⁶ Om deze reden bijvoorbeeld wordt de zinsnede “alle middelen, met inbegrip van getuigenissen en vermoedens en zelfs van algemene bekendheid” vervangen door “alle bewijsmiddelen” of wordt de term “zaak” vervangen door de term “goed”. Er wordt ook al gebruik gemaakt van de termen “overmacht” en “contract” in de zin van de wet van 28 april 2022 houdende boek 5 “Verbintenissen” van het Burgerlijk Wetboek.¹⁷

8. MvT, *Parl. St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 17.

9. C. DECLERCK, “Over wetsvoorstel nr. 55-1272. Warme oproep tot ernstig debat”, *T.Fam.* 2021, 30, nr. 4.

10. MvT, *Parl. St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 6-7.

11. MvT, *Parl. St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 6-7.

12. Vooral in dit eerste hoofdstuk werd gestreefd naar een logischere opbouw, nu deze in dit hoofdstuk van het oud Burgerlijk Wetboek ontbrak; zie MvT, *Parl. St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 18.

13. Aan het opschrift van de wet van 13 januari 1977 houdende goedkeuring van de overeenkomst inzake de vaststelling van een stelsel van registratie van testamenten, opgemaakt te Bazel op 16 mei 1972 (*BS* 6 mei 1977) werd met de wet van 6 mei 2009 (*BS* 19 mei 2009) toegevoegd “en tot invoering van een centraal huwelijksvereenkomstenregister”. Met de wet van 19 januari 2022 werd het opschrift van deze wet opnieuw gewijzigd naar het oorspronkelijke.

14. Adv. Gegevensbeschermingsautoriteit nr. 73/2020, *Parl. St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1272/2.

15. *BS* 8 augustus 2022. De inwerkingtreding van dit artikel is voorzien op de door de Koning bepaalde datum en uiterlijk op 1 november 2022.

16. MvT, *Parl. St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 7-13.

17. Wet 28 april 2022 houdende boek 5 “Verbintenissen” van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 1 juli 2022, i.w.tr. 1 januari 2023.

9. Binnen deze hercodificatie wordt ook een consistent en modern begrippenapparaat in boek 2 titel 3 en boek 4 van het Burgerlijk Wetboek zelf nagestreefd. Zo bijvoorbeeld wordt “huwelijkscontract” vervangen door “huwelijksovereenkomst”. Met de overkoepelende term “huwelijksovereenkomst” worden voortaan de voorhuwelijkse huwelijkscontracten én de akten houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel bedoeld.¹⁸ Verder wordt bijvoorbeeld de term “boedelbeschrijving” aangewend voor een beschrijving overeenkomstig de artikelen 1175 e.v. Ger.W. en wordt “massa” vervangen door “boedel”.

10. Deze eenvormige en moderne terminologie geldt voor akten die worden opgemaakt en verleden vanaf 1 juli 2022. Daar waar het uiteraard is aangewezen om zoveel als mogelijk de nieuwe terminologie te hanteren zijn evenwel geen sancties verbonden aan het (eventueel en voorlopig) verder gebruik van de oude terminologie. Verder heeft deze nieuwe terminologie geen impact op notariële akten verleden vóór 1 juli 2022.

III. Ondertitel 1. Huwelijksvermogensrecht

A. Hoofdstuk 1. Huwelijksovereenkomsten

1. Ten geleide

11. Het eerste hoofdstuk bevat de bepalingen inzake de

- contractsvrijheid van de echtgenoten (art. 2.3.1-2.3.3 BW);
- bekwaamheid van de minderjarige en de beschermde meerderjarige om een huwelijksovereenkomst aan te gaan (art. 2.3.4-2.3.5 BW);
- vormvereisten, wijziging en bekendmaking van de huwelijksovereenkomst (art. 2.3.6-2.3.9 BW) en de gevolgen van de huwelijksovereenkomst voor de echtgenoten en voor derden (art. 2.3.10-2.3.11 BW).

In wat hierna volgt, spits ik mij toe op de punctuele inhoudelijke wijzigingen en/of verduidelijkingen die door de wet van 19 januari 2022 werden aangebracht.

2. Contractsvrijheid tussen echtgenoten

12. Overeenkomstig artikel 2.3.1 BW kiezen of wijzigen de echtgenoten vrij hun huwelijksstelsel in een contract dat ‘huwelijksovereenkomst’ wordt benoemd, voor zover zij niets bedingen dat strijdig is met een dwingende regel of met de openbare orde, of met het vereiste van coherentie van hun stelsel. Deze wetsbepaling brengt als dusdanig geen inhoudelijke wijzigingen aan de contractsvrijheid tussen echtgenoten aan. Dat niet langer expliciet wordt verwezen naar de goede zeden doet hieraan geen afbreuk, nu dit wordt geacht te zijn vervat in het begrip ‘openbare orde’.¹⁹ Wel wordt voortaan uitdrukkelijk en in meer algemene bewoordingen verduidelijkt dat de echtgenoten niet mogen afwijken van de regels van dwingend recht.²⁰ Verder wordt in lijn met de rechtspraak van het Hof van Cassatie²¹ uitdrukkelijk bepaald dat de echtgenoten de coherentie van hun stelsel in acht moeten nemen.²² Zo bv. kan in een gemeenschapsstelsel niet in algemene termen aan elke mogelijke vergoeding worden verzaakt omdat dat een essentieel element is voor elk gemeenschapsstelsel.

13. Artikel 2.3.2 BW bevat de regeling inzake het zgn. Valkeniersbeding (vroeger art. 1388, tweede lid oud BW). Ingevolge de wet van 4 februari 2020 werd “het recht van gebruik op de huisraad” vervangen door “het onoverdraagbare recht van vruchtgebruik van het daarin aanwezige huisraad, dat is beperkt tot dat wat noodzakelijk is voor zijn titularis en gezin”.²³ Vanuit goederenrechtelijk perspectief viel dit te verantwoorden nu deze formulering het nauwst aansloot bij de omvang van het recht van gebruik dat door de wet van 4 februari 2020 als afzonderlijk recht werd afgeschaft. Het vroegere artikel 630 oud BW bepaalde immers dat hij die het gebruik heeft van de rechten van een erf, slechts zoveel daarvan kon vorderen *als hij voor zijn behoeften en die van zijn gezin nodig heeft*. Vanuit familievermogensrechtelijk perspectief was het evenwel meteen duidelijk dat deze beperkende formulering niet in overeenstemming was met de oorspronkelijke wil van de wetgever van 2018, nu deze formulering oeverloze discussies zou kunnen openen tussen de langstlevende en de kinderen van de vooroverledene. Terecht heeft de wetgever dan ook geoordeeld dat de zinsnede “dat beperkt is tot dat wat noodzakelijk is voor zijn titularis en zijn gezin” moet weggelaten worden.²⁴

18. Zie ook MvT, *Parl.St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 10: “De huwelijksovereenkomst is dus de overeenkomst (of het contract), altijd notarieel vastgesteld, waarin de echtgenoten het huwelijksstelsel bepalen waarvoor ze gekozen hebben, de bedingen en modaliteiten ervan bepalen, en later ook daaraan elke wijziging aanbrengen die ze wensen, of waarin ze het oorspronkelijk gekozen huwelijksstelsel vervangen door een ander, en dit zowel voor als tijdens het huwelijk.”

19. MvT, *Parl.St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 26. Zie voor een kritiek: P. SENAEVE, “Boek 1 van het nieuwe BW en het personen- en familierecht – Enkele eerste bedenkingen”, *T.Fam.* 2022, (198) 199-200, nr. 8.

20. Om deze reden ook werd artikel 1388, eerste lid oud BW “De echtgenoten mogen niet afwijken van de regels die hun wederzijdse rechten en verplichtingen bepalen, noch van de regels betreffende het ouderlijk gezag en de voogdij noch van de regels die de wettelijke orde van erfopvolging bepalen” niet hernomen. Dit betreft slechts voorbeelden van regels van dwingend recht of openbare orde; zie MvT, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1272/1, 26.

21. Cass. 19 maart 2007, *RW* 2007-08, 534, noot C. DECLERCK en J. DU MONGH en Cass. 17 september 2007, *RW* 2007-08, 534, noot C. DECLERCK en J. DU MONGH.

22. Na advies van de Raad van State daartoe, zie Adv.RvS, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1272/3, 11-12.

23. Wet 4 februari 2020 houdende invoering van boek 3 “Goederen” in het Burgerlijk Wetboek, *BS* 17 maart 2020, i.w.tr. 1 september 2021.

24. Amendement nr. 36 (K. Geens c.s.), *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1272/4, 61.

14. Hoewel artikel 2.3.2 BW slechts in werking is getreden op 1 juli 2022 lijkt het mij dat de beperking tot de “noodzakelijke huisraad” evenmin geldt voor Valkeniersovereenkomsten die werden gesloten vóór deze datum. Het onoverdraagbare recht van vruchtgebruik van het huisraad gedurende zes maanden vanaf de dag van het openvallen van de nalatenschap maakt immers deel uit van het minimaal gewaarborgd erfrecht van de langstlevende echtgenoot zodat hieraan geen afbreuk kan worden gedaan.

3. Vormvereisten

15. Artikel 2.3.6 BW bepaalt dat alle huwelijksovereenkomsten, ongeacht of ze voor of tijdens het huwelijk worden gesloten, *op straffe van nietigheid*, bij notariële akte vastgesteld worden. Hoewel nooit werd betwist dat de huwelijksovereenkomst een plechtig contract is, brengt de hervorming van het verbintenisrecht met zich mee dat deze nietigheidssanctie uitdrukkelijk in de wettekst diende te worden voorzien (cf. art. 5.29, derde lid BW).²⁵ Schending van deze vormvereiste leidt tot absolute nietigheid.

16. Op het vlak van de procedure van wijziging van het huwelijksvermogensstelsel brengt de wet van 19 januari 2022 een punctuele wijziging aan. Indien de wijziging de vereffening van het vorige stelsel niet tot gevolg heeft en een van beide echtgenoten om een boedelbeschrijving verzoekt, moet deze boedelbeschrijving niet langer notarieel gebeuren (art. 2.3.8 BW). Deze wijziging stuitte op kritiek van FedNot alsook van prof. Jan Bael.²⁶ Niettemin werd deze wijziging door de wetgever verantwoord geacht nu de echtgenoten hoe dan ook moeten overeenkomen over het al dan niet opmaken van een boedelbeschrijving en de wijze waarop dit zal gebeuren.²⁷ Waarom zou in het geval dat de boedelbeschrijving niet verplicht is maar een van de echtgenoten hierom verzoekt, een notariële vorm verplicht moeten worden opgelegd indien beide echtgenoten akkoord zouden gaan met een onderhandse (boedel) beschrijving of een boedelbeschrijving op verklaring?²⁸

17. Verder schaft de wet van 19 januari 2022 de verplichte mededeling van de wijziging in het Belgisch Staatsblad af. Deze vroegere werkwijze werd terecht disproportioneel geacht.²⁹ De vorm van bekendmaking was al in bepaalde gevallen niet langer vereist (art. 4 § 2, laatste lid wet 13 januari 1977) en wordt nu dus veralgemeend afgeschaft.

18. Ten slotte werkt de wet van 19 januari 2022 de onlogische tegenstelling weg die bestond tussen de gevolgen voor derden van een huwelijksovereenkomst die vóór het huwelijk werd gesloten enerzijds en de wijziging van de huwelijksovereenkomst vóór het huwelijk anderzijds. Daar waar in het eerste geval derden rekening dienden te houden met de huwelijksovereenkomst indien ze hen “bekend” is (vroeger art. 1391 oud BW), dienden ze in het tweede geval ermee rekening te houden indien “de echtgenoten ze van de wijziging op de hoogte hebben gebracht” (vroeger art. 1393, tweede lid oud BW).³⁰ Voortaan geldt dezelfde regel in beide gevallen. De huwelijksovereenkomst die voor de voltrekking van het huwelijk is gesloten, heeft tegenover derden uitwerking vanaf de voltrekking van het huwelijk, voor zover ze is ingeschreven in het centraal register van huwelijksovereenkomsten. Bij gebrek aan deze inschrijving kunnen de van het wettelijk stelsel afwijkende bepalingen niet worden tegengeworpen aan derden die, onbekend met de huwelijksovereenkomst, overeenkomsten met de echtgenoten hebben aangegaan (art. 2.3.11, eerste lid BW).

B. Hoofdstuk 2. Algemene bepalingen

19. Het tweede hoofdstuk bevat de regel dat het wettelijk stelsel als gemeen recht geldt (art. 2.3.12 BW) en de regels inzake preferentiële toewijzing en heling die in alle huwelijksstelsels gelden (art. 2.3.13-2.3.15 BW). Luidens de memorie van toelichting verduidelijkt de toevoeging van de woorden “regels van het wettelijk stelsel” in artikel 2.3.12 BW dat het wettelijk stelsel als gemeen recht geldt.³¹ Verder brengt de wet van 19 januari 2022 geen inhoudelijke wijzigingen op het vlak van het recht van preferentiële toewijzing of heling aan.

C. Hoofdstuk 3. Wettelijk stelsel

1. Ten geleide

20. Het derde hoofdstuk bevat de regels inzake het wettelijk stelsel en is opgebouwd overeenkomstig de indeling van het oud Burgerlijk Wetboek. Achtereenvolgens komen de volgende zes afdelingen aan bod 1) Eigen vermogens en gemeenschappelijk vermogen (art. 2.3.16-2.3.25 BW)³²; 2) Rechten van de schuldeisers (art. 2.3.26-2.3.28 BW); 3) Bestuur van het gemeenschappelijk vermogen (art. 2.3.29-2.3.38 BW); 4)

25. Amendement nr. 38 (K. Geens c.s.), *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/4, 63.

26. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/6, 190 (advies prof. Jan Bael) en 377 (advies FedNot).

27. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/6, 13.

28. Zie hierover ook H. CASMAN, “Les régimes matrimoniaux intégrés dans le livre 2 du nouveau code civil: quoi de neuf ?” in Y.H. LELEU (coord.), *Chroniques notariales*, vol. 74, Brussel, Larcier, 2022, 22.

29. Zie Adv. Gegevensbeschermingsautoriteit nr. 73/2020, *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/2, nrs. 29 en 30 en Adv.RvS, *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/3, 11 met verwijzing naar Adv. nr. 36/2015 van 9 september 2015 met betrekking tot een ontwerp van koninklijk besluit houdende het beheer van het centraal register van testamenten en het centraal register van samenlevings- en huwelijksovereenkomsten, nrs. 8 en 9.

30. MvT, *Parl. St. Kamer* 2019-20, nr. 55-1272/1, 32.

31. MvT, *Parl. St. Kamer* 2019-20, nr. 55-1272/1, 33.

32. De regels inzake bewijs van eigendom in hoofde van een echtgenoot en inzake (weder)belegging werden ondergebracht in een afzonderlijke onderafdeling Bewijs en wederbelegging (zie de art. 2.3.20-2.3.21 BW; vgl. het vroegere art. 1399, tweede en derde lid oud BW alsook de vroegere art. 1402-1404 oud BW).

Bestuur van het eigen vermogen (art. 2.3.39 BW); 5) Gemeenschappelijke bepaling met betrekking tot het bestuur van de eigen vermogens en het gemeenschappelijk vermogen (art. 2.3.40 BW); 6) Ontbinding van het wettelijk stelsel (art. 2.3.41-2.3.51 BW).

In wat hierna volgt, spits ik mij toe op de punctuele inhoudelijke wijzigingen en/of verduidelijkingen die door de wet van 19 januari 2022 werden aangebracht.

2. Statuut van het cliënteel

21. Door de wet van 22 juli 2018 is een uitdrukkelijke regeling voor het statuut van het cliënteel in het wettelijk stelsel ingevoerd. Eigen zijn het recht op cliënteel, met inbegrip van het recht om als eigenaar van het cliënteel te handelen, tenzij het cliënteel is *opgebouwd* binnen een beroep dat de echtgenoten samen uitoefenen of een bedrijf dat ze samen uitbaten (vroeger art. 1401, § 1, nr. 7 oud BW). Gemeenschappelijk is de economische waarde van het cliënteel dat tijdens het stelsel door een van de echtgenoten in de uitoefening van zijn beroep of de uitbating van zijn bedrijf is *opgebouwd*, als het recht op dat cliënteel eigen is krachtens het vroegere artikel 1401, § 1 nr. 7 oud BW (vroeger art. 1405, § 1, nr. 7 oud BW). Ingevolge deze wet ontstond in de rechtsleer evenwel discussie over de vraag of deze regeling enkel betrekking had op het cliënteel dat tijdens het stelsel door een echtgenoot werd *opgebouwd* dan wel of deze regeling ook van toepassing was op het cliënteel dat tijdens het stelsel werd *verworven* (bv. door aankoop of overname). De wetgever heeft in 2018 weliswaar ook het *verworven* cliënteel voor ogen gehad³³, maar dit bleek niet uit de tekst van de wet zelf.³⁴ Met de wet van 19 januari 2022 stelt de wetgever een einde aan deze onzekerheid door uitdrukkelijk te bepalen dat de regeling ook van toepassing is op cliënteel dat tijdens het stelsel door een echtgenoot werd *verworven* (art. 2.3.19, § 1, 7° en 2.3.22, § 1, 7° BW).³⁵ Uiteraard dient deze regel te worden toegepast in het licht van het gemeen huwelijksvermogensrecht en geldt dit alleen wanneer het cliënteel (minstens voor de helft) met gemeenschappelijke gelden wordt verworven, en niet bv. als wederbelegging van eigen gelden.

22. Omdat deze aanpassing neerkomt op een inhoudelijke verduidelijking/interpretatie, eerder dan een wijziging, kan worden aangenomen dat deze regeling ook geldt voor het cliënteel dat werd verworven vanaf 1 september 2018.³⁶

3. Bewijs tussen echtgenoten

23. Ingevolge de wet van 19 januari 2022 werd de opsomming inzake de toegelaten bewijsmiddelen, waarbij in het oud Burgerlijk Wetboek sprake is van “alle middelen, met inbegrip van getuigenissen en vermoedens en zelfs van algemene bekendheid”, in overeenstemming met boek 8 BW, vervangen door “*alle bewijsmiddelen*”. Boek 8 BW herneemt weliswaar de “algemene bekendheid” niet als bewijsmiddel, maar dit wordt overbodig geacht. Feitelijke vermoedens zoals in boek 8 BW omschreven (art. 8.29 tweede lid BW) worden immers reeds aanvaard: ernstige precieze en overeenstemmende aanwijzingen kunnen volstaan, zelfs één enkele ernstige en precieze aanwijzing, als de rechter de bewijswaarde ervan aanvaardt.³⁷ De vraag rijst of de notie “algemene bekendheid” niet nog een andere draagwijdte kon hebben dan deze van de “feitelijke vermoedens”.³⁸ Alleszins zal de “algemene bekendheid” niet meer als dusdanig als bewijsmiddel kunnen worden aangewend in dit kader.

4. Vergoeding wegens het derven van beroepsinkomsten die de vennootschap niet uitkeert

24. Door de wet van 22 juli 2018 is een nieuwe vergoedingsgrond ingevoerd met betrekking tot beroepsinkomsten die via een vennootschap worden geïnd en opgespaard. Luidens het vroegere artikel 1432, tweede lid oud BW is de echtgenoot die zijn beroep uitoefent binnen een vennootschap waarvan de aandelen hem eigen zijn, een vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen voor de netto-beroepsinkomsten die het gemeenschappelijk vermogen niet heeft ontvangen en redelijkerwijze had kunnen ontvangen indien het beroep niet binnen *een* vennootschap was uitgeoefend. Omtrent de concrete inhoudelijke draagwijdte van deze bepaling vloeyde inmiddels heel wat inkt in de rechtsleer.³⁹ De wetgever nam met de wet van 19 januari 2022 de gelegenheid te baat om

33. Zie MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 61.

34. Zie hierover o.a. E. ALOFS, P.-J. DE DECKER en A.S. VANDENBOSCH, “Het huwelijksvermogensrechtelijk statuut van het cliënteel van de huisarts uitgedokterd” in C. DECLERCK, A.M. DRAYE, P. FOUBERT en E. VAN DE VELDE (eds.), *Huldeboek Nan Torfs. Perspectieven op familie en vermogen*, Brugge, die Keure, 2021, 133-151; P. DE PAGE en I. DE STEFANI, *Les régimes matrimoniaux*, Volume 1, *Théorie générale du contrat de mariage et régime légal*, Brussel, Bruylant, 2019, 283, nr. 194.

35. Amendement nr. 43 (K. Geens c.s.), *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1272/4, 68.

36. K. BOONE, “De codificatie van het huwelijksvermogensrecht door de wet van 19 januari 2022. Enkele aandachtspunten” in C. DECLERCK en S. MOSSELMANS (eds.), *Patrimonium 2022*, Brugge, die Keure, 2022, nr. 21, te verschijnen.

37. MvT, *Parl.St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 8.

38. Zie Adv. AVOCATS.BE, *Parl.St.* Kamer 2021-22, nr. 55-1272/6, 185 : «La proposition de loi supprime dans l'actuel article 1399 du Code civil, la preuve par commune renommée, au motif que ce mode de preuve n'a pas été consacré dans le nouveau Livre 8 du Code civil. Cette modification est cependant substantielle. La commune renommée se distingue de la preuve par témoignage, en ce qu'elle permet d'attester de ce qu'on a « toujours entendu dire » sans en avoir été le témoin direct. Ce mode de preuve est particulièrement utile lorsqu'il s'agit de prouver l'origine de biens meubles propres qui se sont transmis de génération en génération ». Contra H. CASMAN, “Les régimes matrimoniaux intégrés dans le livre 2 du nouveau code civil: quoi de neuf ?” in Y.-H. LELEU (coord.), *Chroniques notariales*, vol. 74, Brussel, Larcier, 2022, 23.

39. Zie hierover o.a. H. CASMAN, “Vergoeding voor beroepsinkomsten die de gemeenschap derft omdat de vennootschap ze niet uitbetaalt: enkele aandachtspunten” in C. DECLERCK, A.M. DRAYE, P. FOUBERT en E. VAN DE VELDE (eds.), *Huldeboek Nan Torfs. Perspectieven op familie en vermogen*, Brugge, die Keure, 2021, 179-196; G. MATHIEU en A. CASSIERS, “L'exercice de la profession au sein d'une société dans le régime légal: quelle protection pour le conjoint” in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2020*, Brugge, die Keure, 2020, 135-155.

de regeling alvast in deze zin te verduidelijken dat de vergoeding concreet en specifiek moet worden berekend ten aanzien van de inkomsten die het gemeenschappelijk vermogen niet uit de vennootschap heeft ontvangen waarin de echtgenoot werkzaam was.⁴⁰ De oorspronkelijke formulering maakte een andere interpretatie mogelijk waarbij de inkomsten zouden worden berekend verwijzend naar de inkomsten uit om het even welke vennootschap. Om deze reden werden in artikel 2.3.44 tweede lid BW de woorden “binnen een vennootschap was uitgeoefend” vervangen door de woorden “binnen die vennootschap was uitgeoefend”.

25. Omdat deze aanpassing neerkomt op een inhoudelijke verduidelijking/interpretatie kan worden aangenomen dat deze regeling geldt sedert 1 september 2018.⁴¹

5. Voldoening van de vergoedingsschuld

26. De wet van 19 januari 2022 wijzigt de regels inzake de voldoening van de vergoedingsschuld.

In de situatie dat een echtgenoot nog een vergoeding is verschuldigd aan het ontbonden gemeenschappelijk vermogen kon deze echtgenoot de vergoeding slechts voldoen door voorafname van gemeenschapsgoederen ten belope van een bedrag gelijk aan de vergoeding, voor zover de andere echtgenoot hiertoe bereid was. Bij gebreke van instemming van de andere echtgenoot, diende de vergoedingsplichtige echtgenoot de vergoeding te voldoen in geld (vroegere art. 1443 oud BW). De rechtbank kon de voorafname niet verplichten zo een echtgenoot zijn akkoord weigerde. De wet van 19 januari 2022 wijzigt deze regeling en laat de keuze voortaan aan de vergoedingsplichtige echtgenoot, ofwel door mindere ontvangst, ofwel door betaling (art. 2.3.49, § 1, eerste lid BW). De voldoening door mindere ontvangst gebeurt ofwel door verrekening op het aandeel van de echtgenoot-schuldenaar, ofwel door vooruitneming door de andere echtgenoot (art. 2.3.49, § 1 tweede lid BW).

In de situatie dat een echtgenoot nog een vergoeding te vorderen heeft van het ontbonden gemeenschappelijk vermogen, bepaalde het vroegere artikel 1442 oud BW dat deze echtgenoot kon worden voldaan door voorafname van gemeenschapsgoederen ten belope van hetgeen hem verschuldigd was, voor zover de andere echtgenoot hiermee instemde. Bij gebreke van deze instemming, kon de vergoedingsgerechtigde echtgenoot de machtiging van de familierechtbank

verkrijgen om toch tot voorafname over te gaan. Deze voorafname kon evenwel geen afbreuk doen aan de rechten van preferentiële toewijzing die de andere echtgenoot bezit. De wet van 19 januari 2022 wijzigt ook deze regeling en bepaalt dat de vergoedingsgerechtigde echtgenoot ter voldoening van zijn vergoedingsschuld goederen van een gelijke waarde uit de te verdelen boedel vooraf neemt (art. 2.3.49, § 2 BW). Aldus verlaat de wet van 19 januari 2022 het uitgangspunt dat de vergoedingsgerechtigde echtgenoot in beginsel in geld wordt betaald.

Tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 19 januari 2022 stuitte de voorgestelde regeling evenwel op kritiek, nu de indruk werd gewekt dat één echtgenoot met uitsluiting van de andere echtgenoot zelfstandig en onafhankelijk zou kunnen kiezen welke gemeenschapsgoederen worden vooruitgenomen.⁴² Teneinde hieraan te remediëren heeft de wetgever in een derde paragraaf verduidelijkt dat indien de echtgenoten het niet eens zijn over de toepassing van § 1 of § 2, en met name over de aanwijzing van de vooruit te nemen goederen, het geschil binnen het kader van de procedure van gerechtelijke verdeling wordt opgelost (art. 2.3.49, § 3 eerste lid BW).⁴³ De wetgever reikt geen criteria aan op basis waarvan de notaris-vereffenaar een dergelijke beslissing kan nemen.

Ten slotte herneemt artikel 2.3.49, § 4 BW het principe dat de echtgenoot die zijn vergoeding niet geheel heeft kunnen verhalen op de boedel schuldeiser wordt van de andere echtgenoot ten belope van de helft van hetgeen hij niet ontvangen heeft (cf. het vroegere art. 1444 oud BW).

27. In de rechtsleer wordt de stelling verdedigd dat deze nieuwe regeling van toepassing is vanaf 1 juli 2022 en telkens wanneer de vraag tot voldoening van de vergoedingsschuld concreet rijst in het kader van een vereffening en verdeling van een huwelijksstelsel. Hierbij maakt het niet uit op welk tijdstip het huwelijk is ontbonden.⁴⁴ Vanuit pragmatische overwegingen kan deze stelling worden bijgetreden.

D. Hoofdstuk 4. Overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen

1. Ten geleide

28. Het vierde hoofdstuk bevat de regels inzake overeenkomsten die het wettelijk stelsel kunnen wijzigen en bestaat uit drie afdelingen: 1) Algemene bepaling

40. MVT, *Parl.St.* Kamer 2019-20, nr. 55-1272/1, 44.

41. K. BOONE, “De codificatie van het huwelijksvermogensrecht door de wet van 19 januari 2022. Enkele aandachtspunten” in C. DECLERCK en S. MOSSELMANS (eds.), *Patrimonium 2022*, Brugge, die Keure, 2022, nr. 21, te verschijnen.

42. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2021-22, nr. 55-1272/6, 193 (advies prof. Jan Bael) en 378 (advies FedNot).

43. Amendement nr. 46 (K. Geens c.s.), *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1272/4, 71; Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2021-22, nr. 55-1272/6, 13.

44. K. BOONE, “De codificatie van het huwelijksvermogensrecht door de wet van 19 januari 2022. Enkele aandachtspunten” in C. DECLERCK en S. MOSSELMANS (eds.), *Patrimonium 2022*, Brugge, die Keure, 2022, nr. 30, te verschijnen.

(art. 2.3.52 BW); 2) Uitbreiding van het gemeenschappelijk vermogen (art. 2.3.53-2.3.54 BW) en 3) Bedingen tot afwijking van de wijze van vereffening of van verdeling (art. 2.3.55-2.3.60 BW). Het initiële wetsvoorstel voorzag ook nog in een vierde afdeling “Huwelijksvoordelen” bestaande uit een formele en algemene definitie van huwelijksvoordelen, de kwalificatie van huwelijksvoordelen ten aanzien van gemeenschappelijke en niet-gemeenschappelijke kinderen en ten slotte ook de regels inzake het verval van de huwelijksvoordelen. Dit voorstel stuitte evenwel op kritiek van enkele experts⁴⁵ zodat de Commissie voor de Justitie zich genoodzaakt zag hierover een hoorzitting te organiseren.⁴⁶ Finaal werd na amendering deze afdeling alsook de algemene definitie van huwelijksvoordelen in een afzonderlijke wetsbepaling weggelaten en dit met de volgende verantwoording: “In het kader van wetboekvervaardiging naar geldend recht dient de formulering van de artikelen 1429bis, 1464 en 1465 van het Burgerlijk Wetboek te worden hersteld zonder het begrip “huwelijksvoordelen” formeel te definiëren” (cf. *infra* nrs. 33 e.v.).⁴⁷

In wat hierna volgt, spits ik mij toe op de punctuele inhoudelijke wijzigingen en/of verduidelijkingen die door de wet van 19 januari 2022 werden aangebracht.

2. Andersluidende overeenkomst inzake de tenlasteneming van schulden bij inbreng

29. Door de wet van 22 juli 2018 komen uitsluitend de schulden die op het ogenblik van de inbreng open staan en die de echtgenoot-inbrenger heeft aangegaan om de ingebrachte goederen te verkrijgen, te verbeteren of in stand te houden, ten laste van het gemeenschappelijk vermogen, behoudens andersluidende overeenkomst (vroegere art. 1452, § 3 oud BW). In de praktijk rees al snel de vraag wat werd bedoeld met “*behoudens andersluidende overeenkomst*”. Gezien afspraken inzake de vermogensrechtelijke verhoudingen tussen echtgenoten bij huwelijksovereenkomst moeten worden gemaakt, werd terecht verdedigd dat deze wetsbepaling hierop geen uitzondering vormde. De overeenkomst waarvan sprake in het vroegere artikel 1452, § 3 oud BW kon dan ook enkel een huwelijksovereenkomst zijn.⁴⁸ Dit leverde het ongewenste resultaat op dat in geval van anticipatieve inbreng en een later huwelijk er alsnog een huwelijksovereenkomst zou vereist zijn, maar dan niet voor de inbreng zelf maar wel voor de schuldenregeling ten aanzien

van derden. Bij gebrek aan huwelijksovereenkomst zouden de schulden overeenkomstig het vroegere artikel 1452, § 3 oud BW immers ten laste komen van het gemeenschappelijk vermogen. Teneinde hieraan te remediëren, heeft de wetgever met de wet van 19 januari 2022 de woorden “behoudens andersluidende overeenkomst” aangevuld met de woorden “*in de huwelijksovereenkomst of in de verklaring waarvan sprake in paragraaf 2*”. Vanaf 1 juli 2022 kan aldus ook in de verklaring van anticipatieve inbreng in een andersluidende overeenkomst worden voorzien.⁴⁹

3. Inbreng beperkt tot een bepaald bedrag of tot een breukdeel van eigen of toekomstige goederen

30. Daar waar initieel werd voorgesteld om de regeling inzake de inbreng van een of meerdere goederen beperkt tot een bepaald bedrag niet langer te voorzien in het Burgerlijk Wetboek⁵⁰, werd onder andere door de Raad van State gewezen op het nut van dergelijk beding.⁵¹ Om deze reden werd de inbreng beperkt tot een bepaald bedrag alsnog behouden en verder verfijnd. Artikel 2.3.53, § 5, tweede lid BW bepaalt dat het gemeenschappelijk vermogen bij ontbinding van het stelsel aan de inbrenger een vergoeding verschuldigd is gelijk aan het verschil tussen de waarde van het ingebrachte goed en het bedrag ten belope waarvan het is ingebracht, tenzij in de huwelijksovereenkomst anders is bepaald. Het derde lid van artikel 2.3.53, § 5 BW voorziet in een herwaardering van de vergoeding die door het gemeenschappelijk vermogen verschuldigd is overeenkomstig de methode zoals voorzien in artikel 2.3.46, § 1 BW (vroegere art. 1435, tweede zin oud BW). Dit brengt met zich mee dat de waarde van het ingebrachte goed *ten tijde van de inbreng*, behoudens andersluidende overeenkomst, als dusdanig niet langer in aanmerking wordt genomen voor de berekening van de vergoeding. Niettemin zijn er goede redenen om deze waarde alsnog te vermelden, bv. alleen al om de gevolgen van muntontwaarding te kunnen opvangen.

31. Het vroegere artikel 1456 oud BW dat de gevolgen regelde op het vlak van het bestuur van niet afzonderlijk aangewezen goederen die worden ingebracht als een breukdeel van de eigen goederen werd daarentegen niet behouden. De wetgever wenst dergelijke regeling niet aan te moedigen, gelet op de praktische moeilijkheden die kunnen rijzen bij de daaruit voortvloeiende onverdeeldheid tussen het eigen en

45. Zie bv. het advies van A.-C. VAN GYSEL, F. LALIÈRE en J. SAUVAGE, te raadplegen via Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/6, 261 e.v.

46. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/6, 148-166 (prof. Renate Barbaix en prof. Yves-Henri Leleu).

47. Amendement nr. 153 (Aouasti c.s.), *Parl. St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/5, 30.

48. Zie ook MvT, *Parl. St. Kamer* 2017-18, nr. 55-2848/1, 71.

49. Zie ook K. BOONE, “De codificatie van het huwelijksvermogensrecht door de wet van 19 januari 2022. Enkele aandachtspunten” in C. DECLERCK en S. MOSSÉLMANS (eds.), *Patrimonium 2022*, Brugge, die Keure, 2022, nr. 32, te verschijnen.

50. Zie MvT, *Parl. St. Kamer* 2019-20, nr. 55-1272/1, 48.

51. Adv.RvS, *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/3, 12-15: “...De wetgever moet niettemin nagaan of de wet niet moet blijven voorzien in een regeling inzake beperkte inbreng – een regeling die aanvullend mag blijven – teneinde ervoor te zorgen dat in de huwelijksovereenkomst wordt bepaald welke de gevolgen zijn van die inbreng bij de vereffening-verdeling”. Zie ook het advies van prof. Alain-Laurent Verbeke in dit verband.

gemeenschappelijk vermogen.⁵² Voor de goede orde: dergelijke modaliteit is als dusdanig niet verboden, maar het is aan de echtgenoten zelf om de draagwijdte en de gevolgen hiervan in hun huwelijksovereenkomst te regelen. Het valt te betreuren dat er in de wet geen regeling is getroffen over het bestuur van de ingebrachte goederen. Als men in de huwelijksovereenkomst geen duidelijke regeling heeft voorzien, is er geen regel om op terug te vallen.

4. Algehele gemeenschap

32. Omtrent de gehoudenheid van de algehele gemeenschap “tot al de schulden” in de zin van het vroegere artikel 1453, tweede lid oud BW was de rechtsleer het er unaniem over eens dat deze gehoudenheid te ruim geformuleerd was.⁵³ Nu ook in een stelsel van algehele gemeenschap bepaalde goederen eigen blijven, spreekt het voor zich dat ook bepaalde schulden eigen blijven. Andersluidend redeneren zou strijdig zijn met het beginsel “*ubi emolumentum, ibi onus*”. Om deze reden heeft de wetgever “tot al de schulden” vervangen door “de schulden van de echtgenoten die dateren van voor het stelsel en de schulden ten laste van nalatenschappen en giften die hun tijdens het stelsel toevallen” (art. 2.3.54, tweede lid BW).⁵⁴ *A contrario* zullen andere schulden, zoals bijvoorbeeld de schulden die worden vermeld in artikel 2.3.24 BW, ook in het stelsel van algehele gemeenschap eigen blijven. Een andere oplossing zou impliceren dat wordt afgeweken van de regels inzake het passief uit het wettelijk stelsel of dat de dwingend voorgeschreven bestuursregeling ongedaan kan worden gemaakt, wat niet kan worden bijgetreden.⁵⁵

5. Huwelijksvoordelen

33. De leer van de huwelijksvoordelen zoals verrat in de vroegere artikelen 1429, 1429bis, 1457, 1458, 1464 en 1465 oud BW is overgenomen in de artikelen 2.3.55 tot en met 2.3.60 BW. Hierbij werden enkele inhoudelijke wijzigingen aangebracht.

34. Zoals eerder vermeld, voorzag het oorspronkelijke wetsvoorstel in een aparte afdeling over huwelijksvoordelen met een in een afzonderlijke wetsbepaling vervatte algemene definitie van de huwelijksvoordelen (*supra* nr. 28). Deze definitie luidde als volgt: “§1. Voordelen die een echtgenoot uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen verkrijgt, worden

huwelijksvoordelen genoemd. §2. Huwelijksovereenkomsten waarmee huwelijksvoordelen worden toegekend, worden niet als schenkingen beschouwd, tenzij de wet anders bepaalt”. Deze voorgestelde definitie was op zich niet nieuw, nu deze reeds vervat was in het vroegere artikel 1429bis oud BW, evenwel specifiek voor deze bepaling. De controversie⁵⁶ omtrent de reikwijdte van de in het vroegere artikel 1429bis oud BW vervatte definitie van huwelijksvoordelen en het leerstuk van de huwelijksvoordelen in het algemeen noopte er finaal toe om via amendement de voorgestelde wetsbepaling te schrappen en dit met de volgende verantwoording: “*In het kader van wetboekvervaardiging naar geldend recht dient de formulering van de artikelen 1429bis, 1464 en 1465 van het Burgerlijk Wetboek te worden hersteld zonder het begrip “huwelijksvoordelen” formeel te definiëren*”.⁵⁷ De artikelen 2.3.55 tot 2.3.60 BW werden evenwel meteen toch ook in die zin aangepast dat telkens wordt verwezen naar *de huwelijksovereenkomst die een voordeel toekent dat uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen wordt verkregen*.

35. De regel van de kwalificatie van huwelijksvoordeel als overeenkomst onder bezwarende titel kent ten aanzien van gemeenschappelijke kinderen een uitzondering indien meerdere voordelen worden gecombineerd. Luidens artikel 2.3.57 BW geldt de regel niet voor de inbreng gecombineerd met een voordeel dat uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen wordt verkregen. In dit geval wordt de helft van de waarde van de inbreng op *de dag van de toekenning* ervan als schenking beschouwd. In de tekst van de wet wordt niet verduidelijkt wat moet worden begrepen onder de “dag van de toekenning”. In de toelichting wordt evenwel verduidelijkt dat men bij een beding van vooruitmaking moet uitgaan van de waarde op de dag van de uitoefening van het vooruitmakingsrecht en dat men bij een beding waarbij afgeweken wordt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (zoals bv. een verblijvingsbeding) moet uitgaan van de waarde op de dag van de verdeling.⁵⁸ Tijdens het wetgevingsproces werd er terecht op gewezen dat deze datum voor de waardebepaling van de schenking te onderscheiden is van de datum voor de volgorde van de aanrekening van deze schenking op het beschikbaar deel van de nalatenschap.⁵⁹ Voor de volgorde van de aanrekening op het beschikbaar

52. Amendement nr. 47 (K. Geens c.s.), *Parl.St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/4, 73.

53. Zie bv. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 340, nr. 618.

54. Zie MvT, *Parl.St. Kamer* 2019-20, nr. 55-1272/1, 49.

55. Zie ook onder het oude recht W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 340, nr. 618.

56. Deze controversie wordt geschetst in het advies van prof. Jan Bael; zie Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/6, 194 e.v.

57. Amendement nr. 153 (Aouasti c.s.), *Parl.St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/5, 30.

58. MvT, *Parl. St. Kamer* 2019-20, nr. 55-1272/1, 52.

59. Zie Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/6, 152 (prof. Renate Barbaix).

deel wordt immers rekening gehouden met de datum van de huwelijksvereenkomst waarbij het huwelijksvoordeel wordt toegekend.⁶⁰

36. De regel van de kwalificatie van huwelijksvoordeel als overeenkomst onder bezwarende titel kent slechts een beperkte toepassing ten aanzien van niet-gemeenschappelijke kinderen. In dit geval wordt enkel de gelijke verdeling van hetgeen is gespaard op de wederzijdse inkomsten van de echtgenoten, al zijn die ongelijk, aan de toepassing van de regels van de schenkingen onttrokken (art. 2.3.58, eerste lid BW). Elke huwelijksvereenkomst die een ruimer voordeel toekent dat een echtgenoot uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen kon verkrijgen, wordt daarentegen, ten aanzien van hen, als een schenking beschouwd (art. 2.3.58, tweede lid BW).

37. Door in beide bepalingen te verduidelijken dat de specifieke regel respectievelijk geldt ten aanzien van de gemeenschappelijke, dan wel de niet-gemeenschappelijke kinderen, is meteen ook een einde gemaakt aan de vroegere controverse in het geval van samenloop van gemeenschappelijke en niet-gemeenschappelijke kinderen, over de vraag of de gemeenschappelijke kinderen mee van de inkorting kunnen genieten die door de niet-gemeenschappelijke kinderen wordt gevorderd (of zelfs zelf deze inkorting zouden kunnen vorderen).⁶¹

38. Wat ten slotte de concrete toepassing van de leer van de huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen betreft, biedt de wet van 19 januari 2022 geen uitsluitel.⁶² De controverse⁶³ die is ontstaan ingevolge de wet van 22 juli 2018 waarbij “*de artikelen 1429bis, 1458, 1464 en 1465 van overeenkomstige toepassing*” werden verklaard in scheidingsstelsels werd derhalve niet beslecht (vroeger art. 1469, § 1, vierde lid oud BW). De wetgever heeft zich beperkt tot “de artikelen 2.3.57 tot 2.3.60 zijn van overeenkomstige toepassing” (art. 2.3.64, § 1 vierde lid BW). Naar aanleiding van de hoorzitting die door de Commissie

voor de Justitie over de huwelijksvoordelen werd georganiseerd, hebben meerdere experts zich hierover weliswaar uitgesproken, maar dit heeft zich niet vertaald in een duidelijke wettekst.⁶⁴

E. Hoofdstuk 5. Scheiding van goederen

1. Ten geleide

39. Het vijfde en laatste hoofdstuk bevat de regels inzake scheiding van goederen en is opgebouwd overeenkomstig de indeling van het oud Burgerlijk Wetboek. Het hoofdstuk is opgebouwd uit drie afdelingen, met name 1) Conventionele scheiding van goederen (art. 2.3.61-2.3.77 BW); 2) Gerechtelijke scheiding van goederen (art. 2.3.78-2.3.80 BW) en 3) Rechterlijke billijkheidscorrectie (art. 2.3.81 BW).

In wat hierna volgt, spits ik mij toe op de punctuele inhoudelijke wijzigingen en/of verduidelijkingen die door de wet van 19 januari 2022 werden aangebracht.

2. Begrenzing van het bedrag van de verrekenvordering

40. Volgens het vroegere artikel 1469/8 oud BW diende de verrekenvordering beperkt te worden tot de helft van de waarde van *het vermogen* van de schuldplichtige echtgenoot, zoals dat vermogen is na aftrek van de schulden op de datum die voor de bepaling van het bedrag ervan in aanmerking komt. In de rechtsleer rees evenwel de vraag wat onder “vermogen” diende te worden begrepen.⁶⁵ Indien hiermee het “eindvermogen” zou worden bedoeld, zou dit er in bepaalde gevallen toe kunnen leiden dat de verrekenplichtige echtgenoot aan zijn echtgenoot meer zou moeten betalen dan de helft van de waarde van de aanwinsten die hij zelf heeft opgebouwd. Dit is nooit de bedoeling geweest van de wetgever in 2018. Teneinde een einde te stellen aan deze discussie heeft de wetgever deze regeling verduidelijkt en gepreciseerd dat de beperking de helft van de waarde van de *aanwinsten* van de verrekenplichtige echtgenoot betreft (art. 2.3.72, eerste lid BW).⁶⁶

60. Zie bv. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1021, nr. 1987.

61. Zie over de controverse: K. BOONE, “Artikel 1458, 1464-1465 BW”, *Comm.Pers.*, Mechelen, Kluwer, 2009, losbl. Zie hierover ook W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia 2010, 352, nr. 643.

62. Zie ook K. BOONE, “De codificatie van het huwelijksvermogensrecht door de wet van 19 januari 2022. Enkele aandachtspunten” in C. DECLERCK en S. MOSSLEMANS (eds.), *Patrimonium 2022*, Brugge, die Keure, 2022, nr. 51, te verschijnen.

63. Zie hierover o.a. Ph. DE PAGE en I. DE STEFANI, *Traité de droit civil belge. Tome IX: Les régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 2019, 774-785; J. TAYMANS en F. TAINMONT, “Avantages matrimoniaux et séparation de biens: un autre interprétation de l'article 1469, §1er, 4e alinéa du Code civil”, *Rev.not.b.* 2020, 849-864; H. CASMAN en A.L. VERBEKE, “Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen”, *TEP* 2020, 14-78; H. CASMAN en A.L. VERBEKE, “Les avantages matrimoniaux dans un régime de séparation des biens”, *Rev.not.b.* 2020, 572-678.

64. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2021-22, nr. 55-1272/6, 148 e.v.

65. Zie hierover H. THYS en A.L. VERBEKE, “Het wettelijk regime van scheiding van goederen met verrekenbeding. Enkele knelpunten” in A.L. VERBEKE, C. DECLERCK en J. DU MONGH (eds.), *Themis familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2022, 43, nr. 28 e.v. met verwijzingen naar rechtsleer. Zie ook het Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2021-22, nr. 55-1272/6, 62 (prof. A.L. Verbeke).

66. Amendement nr. 51 (K. Geens c.s.), *Parl. St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1272/4, 77.

3. Gerechtelijke scheiding van goederen

41. Ingevolge de wet van 19 januari 2022 wordt een uittreksel van de beslissing waarbij de gerechtelijke scheiding van goederen wordt uitgesproken niet langer bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad, maar wel ingeschreven in het centraal register voor het huwelijksvereenkomsten (cf. infra nr. 44). Een bekendmaking in het Belgisch Staatsblad werd *anno* 2022 disproportioneel geacht.⁶⁷ Ingevolge deze wijziging bepaalt artikel 2.3.79, § 2 BW dat de beslissing waarbij de scheiding van goederen wordt uitgesproken zonder gevolg blijft indien de staat van vereffening van het vorige stelsel niet bij authentieke akte is opgemaakt binnen een jaar na de inschrijving van die beslissing *in het centraal register voor huwelijksvereenkomsten*.

IV. Ondertitel 2. Centraal register voor huwelijksvereenkomsten

42. Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek bevat ook de bepalingen inzake het centraal register voor huwelijksvereenkomsten (art. 2.3.82-2.3.89 BW). Deze bepalingen werden grotendeels overgenomen van de wet van 13 januari 1977 maar, ingevolge het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit⁶⁸, aangepast, uitgebreid en bij de tijd gebracht.

43. De regeling inzake het centraal register voor huwelijksvereenkomsten werd op dezelfde wijze opgebouwd als de regeling inzake het centraal register van testamenten en het centraal erfrechtregister: 1) Doel-einden; 2) Op te nemen akten; 3) In te schrijven gegevens; 4) Inschrijvingskosten; 5) Verwerkingsverantwoordelijke; 6) Bewaartermijn en 7) Raadpleging (zie ook de art. 4.125-4.131 BW en art. 4.260-4.266 BW).

44. In het centraal register voor huwelijksvereenkomsten worden opgenomen: 1) de huwelijksvereenkomsten, ongeacht of ze voor of tijdens het huwelijk worden gesloten; 2) de verklaringen van anticipatieve inbreng; 3) de samenlevingsovereenkomsten in het kader van de wettelijke samenwoning; 4) de vorderingen tot gerechtelijke scheiding van goederen alsook de rechterlijke uitspraken waarbij de gerechtelijke scheiding van goederen wordt uitgesproken; 5) de rechterlijke uitspraken waarbij aan een gehuwd persoon de bestuursbevoegdheid wordt ontnomen of een dergelijke ontneming wordt herroepen, in de zin van

artikel 2.3.40 § 2 BW en 6) de rechterlijke uitspraken waarin uitspraak wordt gedaan over de geldigheid, de toepassing of de interpretatie van een huwelijksvereenkomst (art. 2.3.83, § 1 BW).

45. De notaris is gehouden tot de inschrijving van de huwelijksvereenkomsten, de verklaringen van anticipatieve inbreng en de samenlevingsovereenkomsten in het kader van de wettelijke samenwoning (art. 2.3.83, § 2 BW). Aanvankelijk was voorzien in een sanctie voor de notaris die deze inschrijving niet doet, namelijk een geldboete van 26 euro tot 100 euro, de ontzetting uit zijn ambt en aansprakelijkheid jegens de schuldeisers, wanneer bewezen is dat het verzuim het gevolg is van heimelijke verstandhouding (voorgesteld art. 2.3.83, § 3 BW). Terecht werd door prof. Jan Bael opgemerkt dat een sanctie zoals een ontzetting uit het ambt in deze aangelegenheid disproportioneel en onzinnig is.⁶⁹ Ingevolge dit advies werden deze sancties weggelaten. Uiteraard riskeert de notaris die deze verplichting niet naleeft een aansprakelijkheidsvordering voor de schade veroorzaakt aan de echtgenoten of hun schuldeisers.⁷⁰

46. Het centraal register voor huwelijksvereenkomsten geldt als authentieke bron voor alle gegevens die erin zijn opgenomen (art. 2.3.84, § 2 BW). In de toelichting bij het amendement wordt gepreciseerd dat het hier wel degelijk gaat om de authenticiteit van de gegevens en niet die van de akten die worden vermeld in het register.⁷¹

47. De Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat is belast met het beheer en de organisatie van het centraal register voor huwelijksvereenkomsten (art. 2.3.86 BW).

48. De personen en instellingen die toegang hebben tot het register worden opgesomd in artikel 2.3.88 § 1 BW. Zo heeft eenieder die een *actueel en rechtmatig* belang kan aantonen toegang tot de gegevens die zijn opgenomen in het centraal register voor huwelijksvereenkomsten (art. 2.3.88, § 1, 4° BW). Hierbij werd het begrip “actueel en rechtmatig belang” in de wettekst zelf opgenomen opdat iedere burger er zou kunnen lezen in welke omstandigheden zijn persoonlijke gegevens door een derde zouden kunnen worden geraadpleegd.⁷² Zo is het belang van de verzoeker actueel en rechtmatig wanneer zijn actuele rechten en verplichtingen worden of kunnen worden getroffen door het huwelijksvermogensstelsel van de persoon over wie een raadpleging wordt gedaan.

67. Amendement nr. 5 (K. Geens c.s.), *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/4, 6; Cf. Adv. Gegevensbeschermingsautoriteit nr. 73/2020, *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/2 (*supra* nr. 17).

68. Adv. Gegevensbeschermingsautoriteit nr. 73/2020, *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/2.

69. Zie Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St. Kamer* 2021-22, nr. 55-1272/6, 201 e.v. (advies prof. Jan Bael).

70. Amendement nr. 8 (K. Geens c.s.), *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/4, 12.

71. Amendement nr. 8 (K. Geens c.s.), *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/4, 15.

72. Amendement nr. 8 (K. Geens c.s.), *Parl. St. Kamer* 2020-21, nr. 55-1272/4, 22.

V. Besluit

49. De wet van 19 januari 2022 heeft het secundair huwelijksvermogensrecht in een modern jasje gestoken. Een logischere ordening, een bijdetijdse terminologie en (overwegend) bondigere zinnen maken de

huwelijksvermogensstelsels voor alle burgers toegankelijker. Dit betekent evenwel niet dat alle controverses werden beslecht. Evenmin valt te vermijden dat nieuwe controverses zullen ontstaan. Uiteindelijk is het zoals de Nederlandse dichter K. Schippers ooit schreef: “*Als je goed om je heen kijkt, zie je dat alles gekleurd is*”.